

по трьом групам порід (хвойні, твердолистяні та м'яколистяні), а найменше ж стиглих і перестійних дерев [3].

Висновки. З метою характеристики категорій лісів найбільша увага приділялась їх функціональному значенню, на основі чого вони й були виділені фахівцями підприємства, також просторовому розміщенню на місцевості, породному складу насаджень та ґрунтовому покриву території, поділу деревостанів за групами віку та групами порід. Існуючий поділ лісонасаджень на категорії лісів відповідає їх господарському значенню, природним умовам району розміщення лісів, а також сприятиме охороні навколишнього середовища, збільшенню рекреаційно-оздоровчої ролі лісів та раціональному використанню лісових ресурсів загалом, оскільки тип лісу і категорія лісової ділянки є основними показниками, які визначають види й параметри заходів з ведення лісового господарства.

Література

1. Мельникова І.В. Типи лісів Краснопільського району та їх господарське значення / І.В. Мельникова, О.В. Бова // Наукові записки СумДПУ імені А.С.Макаренка. Географічні науки. – 2017. – Вип. 8. – С. 11-14.
2. Порядок поділу лісів на категорії та виділення особливо захисних лісових ділянок / Постанова Кабінету Міністрів України № 733 від 16 травня 2007 р. – 12 с.
3. Проект організації та розвитку лісового господарства ДП «Краснопільське лісове господарство» Сумського обласного управління лісового та мисливського господарства Державного комітету лісового господарства України, 2008. – 200 с.
4. Шпарик Ю. С. Підходи до регламентації ведення лісового господарства за категоріями лісів і типами лісу / Ю. С. Шпарик // Лісівництво і агроеліорація. – 2009. – Вип. 115. – С. 135-141.

СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ ГЛОБАЛЬНИХ МІСТ

Суптело О.С.

Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, м. Харків, Україна

Сучасний етап розвитку суспільства справедливо можна називати часом великих міст: агломерації, мегаполіси, надміста, альфа-міста – стають головними гравцями на карті великої політики, бізнесу, культури, науки. Цьому сприяють цілий ряд факторів, що мають різноманітну природу і причини виникнення: історичні, географічні, політичні та ін. Актуальність досліджування особливостей і проблем великих міст визначається, з одного боку, зростаюча роль власне міст в світі, а з іншої – надзвичайною складністю та слабким рівнем управління соціокультурними процесами, що відбувається в даних системах.

Особливість сучасного етапу розвитку суспільства – це розквіт інформаційних технологій і пов'язане з ним зростання мобільності всіх сфер суспільства. Деіндустріалізація територій, поширення нових інформаційно-комунікаційних технологій, виникнення біо- і нанотехнологій, а також розвиток

нематеріальної економічної діяльності загалом створюють нові форми розвитку, що посилює роль міст. Міста завжди були особливими територіальними полюсами економічного та соціально-культурного зростання та розвитку суспільства. Тому міста стають опорними світовими центрами, в яких зосереджуються потоки влади, населення, знань, інформації, капіталів і культури тощо [1].

Сучасний етап розвитку світового господарства характеризується потужними інтеграційними процесами, об'єднаними поняттям глобалізації, що є безумовною передумовою виникнення глобальних міст [4]. Всі ці вище згадані процеси є причинами з одного боку, а з іншого наслідками новітнього напрямку суспільного розвитку – глобалізації. В найбільш широкому розумінні дане поняття визначається як процес всесвітньої економічної, політичної, культурної, релігійної інтеграції та уніфікації. Глобалізація є світовим процесом, що охоплює процеси формування міжнародних господарських систем, до складу якої належать національні господарства, транснаціональні корпорації та інші світові організації.

Одним з найбільш яскравих проявів глобалізації є створення єдиної транснаціональної урбаністичної системи світу, основу якої становлять так звані світові чи глобальні міста. Існує ряд підходів до визначення поняття глобальне місто, які в собі більшою мірою відкривають суть передумов їх виникнення. Вперше поняття «глобальне місто» було використане в роботі «Глобальне місто: Нью-Йорк, Лондон, Токіо» 1991 року, автор С. Сассен: «глобальні міста» – це центри, що займають стратегічне положення в світовій економіці за рахунок концентрації функцій управління та контролю, а також спеціалізуються на надання професійних бізнес-послуг [5].

Концепція глобальних міст твердить, що світова економіка, політика, культура має свої центри, які вже не належать одній країні, а глибоко інтегровані в світове суспільство.

Глобальні міста виділяють за такими критеріями [1, 3]:

- чисельність населення;
- роль міста як великого фінансового центру;
- ступінь концентрації штаб-квартир Транснаціональних корпорацій (ТНК);
- важливість міжнародних функцій і наявність штаб-квартир міжнародних організацій;
- розвиток сфери ділових послуг;
- роль великого транспортного вузла.

Сучасна теорія глобальних міст заснована на розробках в галузі геоekonomіки, геополітики, соціології [1, 3].

До головних ознак глобальних міст можна віднести: [1, 4].

- їх перетворення на центри управління та формування політики світової економіки;

- можливість таких міст функціонувати як глобальні фінансові центри, центри надання спеціалізованих послуг і провідні глобальні товарні ринки, а також місцем розташування індустрії розваг,

- здатність приваблювати й розміщувати на своїй території штаб-квартири транснаціональних корпорацій, великих національних й іноземних компаній, а також більшість провідних неурядових і міжурядових організацій

При формуванні інформаційного суспільства з покращеною соціальною інфраструктурою та активному розвитку технологічного потенціалу, концентрації інформаційних і фінансових потоків в окремих містах відбувається становлення глобальної економіки.

На сьогодні у світі відбуваються зміни політичного, економічного, соціального життя суспільства, які характеризуються такими тенденціями:

- у політичній сфері: відбуваються процеси деєтатизації, а також стирання бар'єрної функції кордонів держав і регіонів.

- в економічній сфері: домінують процеси транснаціоналізації, коли головним господарчим об'єктом стає велика фірма; відбувається виникнення нового міжнародного поділу праці; створення глобальної фінансової системи та глобального ринку послуг.

- у науковій і технологічній сферах: помітним стає прогрес в розвитку інфраструктури, телекомунікаційних та інформаційних технологіях; відбувається виникнення єдиного інформаційного поля планети.

Наслідком цих змін стає швидке зростання рівня зв'язаності й всепроникності глобального простору, а разом з ним і потоків інформації, капіталу, товарів, послуг, населення. В цих умовах головною функцією міст стає управління різноманітними економічними і соціальними потоками. Функціонування транснаціональних урбаністичних систем об'єктивно вимагає формування особливих центрів концентрації – глобальних міст, що є центрами здійснення владних функцій і стратегічного керівництва в мережі.

Фактично, етапи розвитку статусу глобального міста відповідають стадіям формування економіки світу:

1. до XVIII ст. у світі домінувала аграрна економіка і місто мало значення перш за все адміністративного і політичного центру, в цей час виникають так звані світові міста, столиці колишніх імперій: Лондон, Рим та ін.;

2. XIX-XX ст. – панування індустріальної економіки, коли місто почало відігравати роль економічного центру – початок формування світових економічних центрів та становлення їх глобального впливу;

3. початок XXI ст. відзначився започаткуванням постіндустріальної економіки, під впливом якої місто набуває значення контролюючого центру – розквіт глобальних міст [2];

Отже, провідними факторами виникнення і розвитку глобального міста є глобалізація і постіндустріальна економіка, а передумови їх виникнення можемо розділити на економічні, суспільно-географічні та політичні (рис. 1).

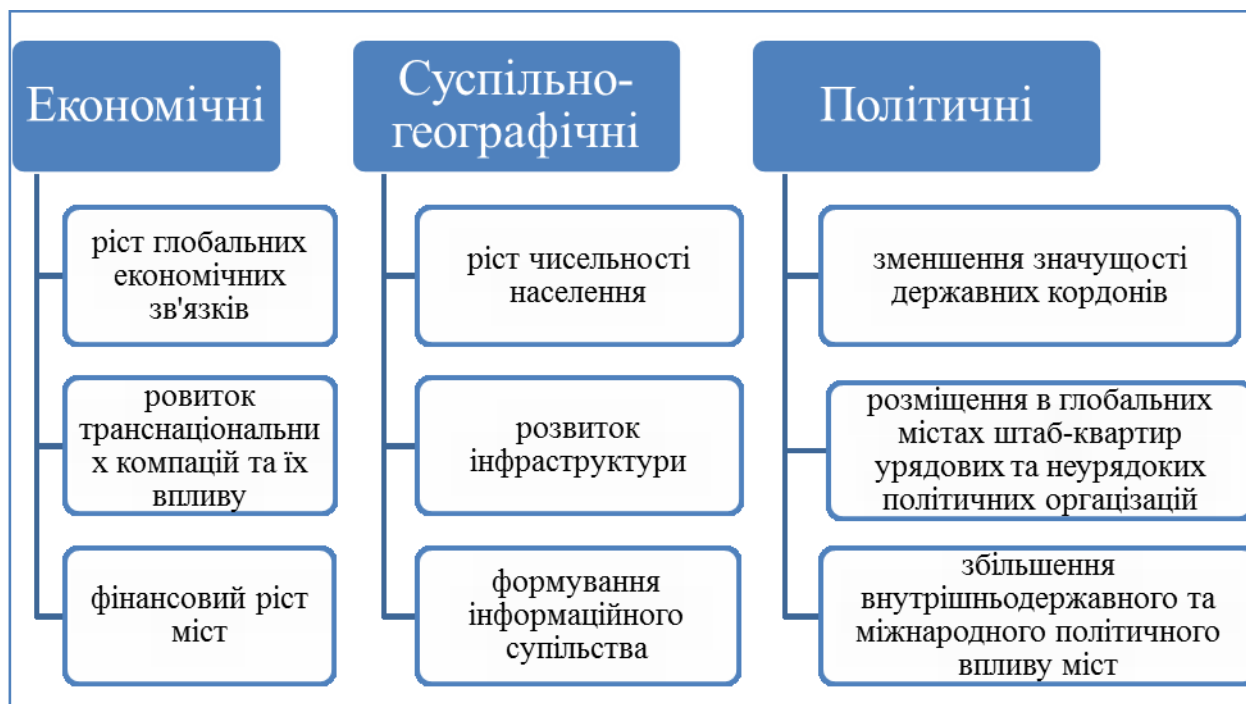

Рис. 1. Передумови виникнення глобальних міст [2, 5]

Постіндустріальний етап розвитку економіки збігся з новою хвилею глобалізації, зниженням ролі держав та їхніх кордонів у світовій економіці. Тут наявним є вплив інформатизації, що полегшує оперативне управління. У міст виникають нові, непритаманні їм раніше функції. Виконання цих нових функцій веде до перетворення міст у:

- ядра концентрації спеціалістів з високим рівнем кваліфікації;
- осередки формальних та неформальних гілок влади;
- центри акумуляції та поширення інформації;
- центри культури, освіти і розваг інших соціальних сфер;
- ядра торгівлі та споживання продуктів та послуг [2].

Отже, передумовами виникнення глобальних в першу чергу є процеси глобалізації та постіндустріальна трансформація світової економіки та суспільства. При цьому становлення та розвиток глобальних міст безпосередньо стимулював вище згадані світові трансформаційні процеси, що говорить про безперервний зв'язок розвитку економіки, суспільства та населених пунктів, зокрема глобальних міст.

Література

1. Дронова О.Л. Геоурбаністика. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2014. – 419 с.
2. Глобальні міста як каркас економіки. Український контекст [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Economics/77654>
3. Перцик О.Н. Міста світу. Географія світової урбанізації. – М. : Міжнародні відносини, 2004.
4. Слука Н. А Эволюция концепции "мировых городов". "Региональные исследования", 2005, №3 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.demoscope.ru/weekly/2008/0343/analit01.php>.
5. Sassen S. The Global City: Introducing a Concept / Saskia Sassen // The Brown Journal of World Affairs. – Winter/Spring. – 2005. – Vol. XI. – Issue 2. – Pp. 27-43.